

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Парфенюк Микола Сергійович

УДК 658.51:334.72

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «ПАРФЕНЮК Т. М.»**

Спеціальність 051 «Економіка»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

_____ Микола Парфенюк

Керівник роботи:
Валінкевич Наталія Василівна
доктор економічних наук, професор

Висновок кафедри економіки, підприємництва та туризму
за результатами попереднього захисту кваліфікаційної роботи

Протокол засідання кафедри економіки, підприємництва та туризму

№ _____ від «___» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та туризму,

д. е. н., професор _____

Наталія ВАЛІНКЕВИЧ

«___» _____ 20__ р.

Гарант ОПП «Економіка»

другого (магістерського) рівня,

к. е. н., доцент _____

Марина ЯРЕМОВА

«___» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач(ка) вищої освіти Парфенюк Микола Сергійович

захистив (ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК _____

АНОТАЦІЯ

Парфенюк М.С. Управління процесом забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т. М.». – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

У роботі досліджено теоретичні аспекти управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства. Проведено дослідження сучасного рівня забезпечення ефективності діяльності підприємства. Представлено обґрунтування напрямів удосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Ключові слова: ефект, ефективність діяльності підприємства, управління ефективністю, рентабельність господарської діяльності, процес забезпечення ефективності.

SUMMARY

Parfenyuk M.S. Management of the process of ensuring the efficiency of the activities of the IE "Parfenyuk T. M." Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for the degree of "Master" in the specialty 051 "Economics". – Polissya National University, Zhytomyr, 2025.

The paper explores the theoretical aspects of managing the process of ensuring the efficiency of the enterprise. The current level of ensuring the efficiency of the enterprise is studied. The justification of the directions for improving the management of the process of ensuring the efficiency of the enterprise is presented.

Keywords: effect, efficiency of the enterprise, efficiency management, profitability of economic activity, efficiency ensuring process.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Сутність, значення та види ефективності діяльності підприємства	8
1.2. Методичні аспекти управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства	13
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2 СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «ПАРФЕНЮК Т.М.»	19
2.1. Загальна характеристика та оцінка фінансово-економічного стану підприємства	19
2.2. Діагностика системи управління та стану забезпечення ефективності діяльності підприємства	25
Висновки до розділу 2	31
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «ПАРФЕНЮК Т. М.»	32
3.1. Економіко-аналітичне забезпечення удосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства	32
3.2. Обґрунтування альтернативних напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства	37
Висновки до розділу 3	44
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ	51

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В сучасних умовах значення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства зумовлена зростаючою конкуренцією на ринку та потребою у підвищенні фінансової стійкості та рентабельності. Сучасні економічні умови вимагають від підприємств постійного контролю за витратами, оптимізації ресурсів і підвищення продуктивності праці. Системне управління ефективністю діяльності передбачає інтеграцію фінансових, виробничих та організаційних процесів. Воно дозволяє своєчасно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, знижуючи ризики фінансових втрат.

Актуальність визначеної проблеми посилюється необхідністю впровадження сучасних інформаційних систем для автоматизації обліку та контролю. Використання цифрових технологій сприяє підвищенню точності планування та оперативності управлінських рішень. Дослідження процесу управління ефективністю дає змогу визначити ключові фактори впливу на рентабельність та розробити механізми їх оптимізації. Це особливо важливо для малих та середніх підприємств, які обмежені у ресурсах, але прагнуть підвищити продуктивність і прибутковість.

Вивчення даної проблематики дозволяє створити науково-обґрунтовані рекомендації для підвищення ефективності діяльності підприємства. Отже, управління процесом забезпечення ефективності є стратегічно важливим напрямком для стабільного функціонування та розвитку сучасного підприємства.

Аналіз останніх досліджень. Проблематиці управління ефективністю господарської діяльності підприємств приділяють велику увагу зарубіжні та українські вчені. На сьогодні існує значна кількість праць, присвячених різним аспектам ефективності діяльності. Вагомими є праці таких вчених, як Бланк І.О., Гадзевич О.І., Мец В.О., Мелень О.В., Кучер Л.Ю., Єпіфанова І.Ю., Гуменюк В.С., Давидов О.І., Селіверстова Л.С., Скрипник О.В., Орлов О.А., Антонюк Р.Р.,

Огійчук М.Ф., Кучерява А.С., Янковець Т.М., Хмелевський О.В., Терещенко О.О., Рябенков О.В., Косік А.Ф та інші.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методичних аспектів та розробка прикладних рекомендацій щодо удосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т. М.».

Для досягнення поставленої мети визначені такі завдання:

- вивчити сутність, значення та види ефективності діяльності підприємства;
- дослідити методичні аспекти управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства;
- надати загальну характеристику та оцінку фінансово-економічного стану підприємства;
- провести діагностику системи управління та стану забезпечення ефективності діяльності підприємства;
- розробити економіко-аналітичне забезпечення удосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства;
- провести обґрунтування альтернативних напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. *Об'єктом* дослідження є процес управління ефективністю діяльності підприємства. *Предметом* дослідження є теоретичні, методичні та прикладні положення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань було використано такі методи дослідження: діалектичний метод пізнання; абстрактно-логічний підхід; економіко-статистичний метод; графоаналітичний метод тощо.

Інформаційна база дослідження представлена матеріалами навчальних посібників та підручників, наукових статей, інтернет-джерел, даними бухгалтерської звітності досліджуваного підприємства та внутрішньою управлінською інформацією ФОП «Парфенюк Т. М.».

Публікації. Основні результати дослідження викладені в 3 одноособових працях загальним обсягом 0,29 ум. друк. арк.: Економіка та підприємництво в умовах сучасних викликів: матеріали збірника III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 20 червня 2025 р. Житомир: Поліський національний університет, 2025. С.36-39; Студентські наукові читання 2025. Матеріали конференції першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету, 27 листопада 2025 р. Житомир : Поліський національний університет. 2025. С.60-61; Студентські наукові читання – 2024: Збірник наукових праць Науково-практичної конференції «Студентські наукові читання – 2024» за результатами I туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт. Житомир: Поліський національний університет, 2024.С. 274-276.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань), 4 додатків. Робота викладена на 50 сторінках комп'ютерного тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, значення та види ефективності діяльності підприємства

В умовах динамічних змін ринкового середовища питання забезпечення та підвищення ефективності діяльності підприємства набуває особливої актуальності. Сучасна економіка характеризується високим рівнем конкуренції, нестабільністю зовнішніх факторів та швидкими технологічними трансформаціями, що вимагає від бізнесу гнучкості й адаптивності. Ефективність діяльності підприємства виступає ключовим показником його життєздатності, конкурентоспроможності та здатності до сталого розвитку. Вона відображає рівень використання ресурсів, якість управлінських рішень та здатність організації створювати додану вартість [17; 39].

Підвищення ефективності діяльності передбачає впровадження сучасних методів менеджменту, інноваційних технологій та систем мотивації персоналу. Важливу роль у цьому процесі відіграє стратегічне планування, оптимізація бізнес-процесів та розвиток корпоративної культури. Успішні підприємства орієнтуються не лише на фінансові результати, а й на соціальну відповідальність, екологічну стійкість та цифрову трансформацію. Ефективне управління дозволяє мінімізувати витрати, підвищити продуктивність праці та зміцнити позиції на ринку. Отже, забезпечення високої ефективності діяльності підприємства є головною умовою його стабільного функціонування та довгострокового розвитку в сучасних економічних реаліях [26].

Для кращого розуміння сутності терміна «ефективність» необхідно насамперед розглянути поняття «ефект», оскільки вони тісно взаємопов'язані, але не тотожні. Ефект у загальному розумінні означає результат, наслідок або підсумок певної діяльності, процесу чи дії [7]. Він виражає досягнення конкретного результату, наприклад, отримання прибутку, зростання обсягів

виробництва або покращення якості продукції [11]. Види ефектів, які формуються суб'єктом господарювання за різними методичними підходами представлено на рис. А.1 Додатку А.

Натомість ефективність відображає співвідношення між отриманим ефектом і витратами, необхідними для його досягнення. Іншими словами, ефект показує, що саме отримано в результаті діяльності, а ефективність - наскільки раціонально були використані ресурси для цього. Наприклад, два підприємства можуть отримати однаковий ефект у вигляді прибутку, але ефективнішим буде те, яке досягло його при менших витратах [41].

Таким чином, поняття «ефект» характеризує кількісний або якісний результат, тоді як «ефективність» відображає рівень результативності й доцільності використання ресурсів у процесі господарської діяльності.

Взаємозв'язок понять «ефект» і «ефективність» представлено на рис. А.2 Додатку А.

Поняття «ефективність» є багатогранним і розглядається в науковій літературі з різних позицій залежно від сфери дослідження. У загальному розумінні ефективність характеризує ступінь досягнення поставлених цілей при найменших витратах ресурсів. Водночас, залежно від сфери використання, поняття «ефективність» має відмінні акценти трактування (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Трактування категорії «ефективність» з різних наукових позицій

Підхід	Сутність поняття «ефективність»	Ключовий акцент
1	2	3
Економічний	Ефективність – це співвідношення між отриманими результатами (прибутком, обсягом продукції, доходом) та витратами ресурсів, необхідними для їх досягнення.	Результат при мінімальних витратах.
Управлінський	Ефективність відображає рівень раціональності управлінських рішень і ступінь досягнення поставлених цілей підприємства.	Якість і результативність управління.
Фінансовий	Ефективність характеризує здатність підприємства забезпечувати прибутковість, фінансову стабільність і рентабельність діяльності.	Фінансова результативність.
Виробничий (технологічний)	Ефективність – це ступінь використання виробничих ресурсів (матеріальних, трудових, технічних) у процесі створення продукції.	Продуктивність і раціональне використання ресурсів.

Продовження таблиці 1.1

1	2	3
Маркетинговий	Ефективність маркетингової діяльності проявляється у досягненні ринкових цілей: підвищенні частки ринку, лояльності клієнтів, брендовій впізнаваності.	Результативність ринкових стратегій.
Стратегічний	Ефективність – це здатність підприємства забезпечувати довгостроковий розвиток, конкурентоспроможність і стійкість на ринку.	Досягнення стратегічних цілей.
Організаційний	Ефективність оцінюється через узгодженість внутрішніх процесів, структури управління та комунікацій у межах підприємства.	Оптимізація організаційної системи.
Інноваційний	Ефективність полягає у здатності впроваджувати та комерціалізувати нові технології, продукти й управлінські рішення.	Інноваційна спроможність і прогрес.
Екологічний	Ефективність відображає гармонійне поєднання економічних результатів із мінімальним впливом на навколишнє середовище.	Екологічна сталість виробництва.

Джерело: побудовано автором за даними [2; 15; 33].

Отже, у різних наукових підходах поняття «ефективність» розглядається як співвідношення між результатом і витратами, а також як ступінь досягнення поставлених цілей. Таким чином, ефективність відображає комплексну характеристику результативності функціонування підприємства в умовах сучасної економіки.

Водночас, ефективність діяльності підприємства - це комплексна характеристика результативності його функціонування, що відображає ступінь досягнення запланованих цілей при раціональному використанні наявних ресурсів. Вона показує, наскільки успішно підприємство перетворює витрати у корисний результат - прибуток, зростання продуктивності, підвищення конкурентоспроможності чи соціальний ефект [47].

Поняття «ефективність діяльності підприємства» є неоднозначним і трактується по-різному в науковій літературі. Це зумовлено багатогранністю самого явища, яке охоплює економічні, соціальні, управлінські та екологічні аспекти функціонування підприємства. Різні наукові школи розглядають ефективність як співвідношення результатів і витрат, як рівень досягнення стратегічних цілей або як здатність підприємства забезпечувати сталий розвиток у конкурентному середовищі [7; 21; 25].

Окремі наукові дефініції поняття «ефективність діяльності підприємства» представлено у табл. А.1 Додатку А.

За результатами проведеного дослідження вважаємо за доцільне зробити авторське визначення, за яким «ефективність діяльності підприємства» - це інтегральна характеристика результативності його функціонування, що відображає здатність організації досягати стратегічних і тактичних цілей із найраціональнішим використанням наявних ресурсів. Вона виражає співвідношення між отриманими економічними, соціальними та інноваційними результатами й витратами, необхідними для їх досягнення.

Забезпечення економічної ефективності діяльності є критично важливим для розвитку підприємства з кількох причин (рис. 1.1).

Параметри важливості забезпечення ефективності діяльності для розвитку підприємства		
1. Підвищення прибутковості	→	ефективне використання ресурсів дає змогу збільшити фінансові результати без додаткових витрат
2. Зміцнення конкурентоспроможності	→	підприємства з високим рівнем ефективності мають конкурентні переваги на ринку завдяки оптимальним витратам і кращій прибутковості.
3. Забезпечення фінансової стійкості	→	ефективна діяльність дозволяє підтримувати стабільні грошові потоки, оптимізувати платоспроможність та знижувати ризики банкрутства
4. Раціональне використання ресурсів	→	досягається мінімізація втрат матеріальних, трудових і енергетичних ресурсів
5. Підвищення інвестиційної привабливості	→	ефективні підприємства легше залучають капітал і партнерів для подальшого розвитку
6. Стимулювання інновацій	→	економічна ефективність створює фінансові можливості для впровадження нових технологій та модернізації виробництва
7. Сприяння сталому розвитку	→	раціональне використання ресурсів сприяє екологічній та соціальній відповідальності бізнесу
8. Підвищення гнучкості та адаптивності	→	ефективна система управління дозволяє швидше реагувати на зміни ринкових умов і зовнішніх викликів

Рис. 1.1. Параметри важливості забезпечення ефективності діяльності для розвитку підприємства

Джерело: побудовано автором за даними [2; 13].

Класифікація видів ефективності діяльності підприємства за різними ознаками є важливим інструментом для комплексного оцінювання його функціонування. Вона дозволяє визначити, які аспекти діяльності є найбільш результативними, а які потребують вдосконалення, враховуючи економічні, соціальні, управлінські та екологічні фактори. Завдяки системному підходу до класифікації можна більш точно планувати розвиток підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення [14].

Узагальнена класифікація видів ефективності діяльності підприємства за різними ознаками представлена у табл. А.2 Додатку А.

У контексті проблематики дослідження важливим є виокремлення категорії економічної ефективності діяльності підприємства, що дозволяє оцінювати результативність використання фінансових, матеріальних та трудових ресурсів. Вона відображає здатність підприємства отримувати максимальний економічний ефект при мінімальних витратах та забезпечує основу для прийняття стратегічних і тактичних управлінських рішень. Крім того, аналіз економічної ефективності сприяє підвищенню прибутковості, конкурентоспроможності та стабільності розвитку підприємства в умовах сучасного ринку [5; 8].

Таким чином, можна зробити висновок, що сутність ефективності діяльності підприємства полягає у здатності організації досягати поставлених цілей при раціональному використанні наявних ресурсів. Вона є багатогранною категорією, яка охоплює економічні, соціальні, управлінські, фінансові та екологічні аспекти функціонування підприємства. Значення ефективності полягає в підвищенні прибутковості, зміцненні конкурентоспроможності, забезпеченні фінансової стійкості та стимулюванні інноваційного розвитку. Види ефективності дозволяють детально аналізувати різні сфери діяльності підприємства, від виробничої продуктивності до стратегічних результатів. Класифікація ефективності за різними ознаками сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і плануванню розвитку.

1.2. Методичні аспекти управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства

Управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства є одним із ключових факторів його стабільного функціонування та розвитку. У сучасних умовах ринкової економіки підприємства стикаються з високою конкуренцією, нестабільністю зовнішніх факторів та постійними технологічними змінами, що робить ефективне управління життєво необхідним. Системний підхід до управління дозволяє організації максимально раціонально використовувати матеріальні, трудові та фінансові ресурси. Ефективне управління сприяє підвищенню продуктивності праці, зменшенню витрат та збільшенню прибутковості. Воно також забезпечує гнучкість у прийнятті рішень та швидку адаптацію до змін ринкового середовища. Важливою складовою є стратегічне планування, яке визначає пріоритети та напрями розвитку підприємства [11; 21].

Управління ефективністю дозволяє оцінювати результати діяльності, виявляти резерви підвищення продуктивності та оптимізувати бізнес-процеси. Крім того, воно сприяє формуванню позитивного іміджу підприємства та зміцненню його конкурентних позицій. Використання сучасних управлінських технологій і методів контролю забезпечує сталість фінансових результатів і довгостроковий розвиток. Отже, ефективне управління процесом забезпечення ефективності є основою конкурентоспроможності, стабільності та стратегічного зростання підприємства [41].

Управління ефективністю діяльності підприємства - це систематичний процес планування, організації, контролю та коригування діяльності підприємства з метою досягнення максимальних результатів при оптимальному використанні наявних ресурсів. Воно передбачає оцінку економічних, фінансових, соціальних та виробничих показників, визначення резервів підвищення продуктивності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Основна мета такого управління полягає у забезпеченні стабільного

розвитку підприємства, зміцненні його конкурентоспроможності та досягненні стратегічних цілей у сучасному ринковому середовищі.

Головні завдання розвитку системи управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства представлено у табл. А.3 Додатку А.

Визначені завдання управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства спрямовані на максимізацію результатів при раціональному використанні ресурсів. Вони охоплюють підвищення прибутковості, зміцнення конкурентоспроможності, стимулювання інновацій та забезпечення стратегічного розвитку. Отже, управління ефективністю дозволяє підприємству досягати стабільності, стійкості та довгострокового зростання в умовах сучасного ринку.

Принципи управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства - це основоположні положення та керівні орієнтири, які визначають порядок, методи та підходи до організації, контролю та оптимізації діяльності підприємства з метою досягнення максимальних результатів при раціональному використанні наявних ресурсів [45]. Вони спрямовані на забезпечення системності, цільової спрямованості, адаптивності, інтегрованості та прозорості управлінських процесів, що дозволяє підвищувати прибутковість, конкурентоспроможність і стабільність розвитку підприємства.

Ключові принципи управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства представлено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

**Ключові принципи управління процесом забезпечення
ефективності діяльності підприємства**

Принцип	Характеристика
1	2
Системність	Управління ефективністю розглядається як комплексний процес, що охоплює всі підсистеми підприємства.
Цільова спрямованість	Всі управлінські дії мають бути орієнтовані на досягнення конкретних економічних та стратегічних цілей.
Раціональність використання ресурсів	Забезпечення оптимального співвідношення між витратами ресурсів і отриманими результатами.

Продовження таблиці 1.2

1	2
Інтегрованість	Об'єднання економічних, соціальних, виробничих і стратегічних аспектів для досягнення максимальної ефективності.
Оцінка та контроль результатів	Постійний моніторинг показників ефективності та внесення коректив у діяльність підприємства.
Адаптивність та гнучкість	Можливість швидко реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.
Пріоритетність стратегічного розвитку	Забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.
Інноваційність	Використання нових технологій, методів управління та виробничих рішень для підвищення ефективності.
Прозорість та підзвітність	Чітке визначення відповідальності та контроль за виконанням управлінських рішень.
Комплексність мотивації	Застосування системи стимулів для персоналу, що сприяє досягненню високих результатів.

Джерело: побудовано автором за даними [11; 45].

Отже, вивчення принципів управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства є важливим для формування системного підходу до підвищення результативності його функціонування. Застосування принципів управління сприяє підвищенню прибутковості, конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

Основні напрямки управління ефективністю діяльності підприємства можна розділити на наступні групи [3; 15; 24]:

1. Економічний напрямок – включає планування та контроль фінансових результатів, оптимізацію витрат, підвищення прибутковості та рентабельності підприємства.

2. Виробничо-технологічний напрямок – спрямований на підвищення продуктивності праці, оптимізацію виробничих процесів, впровадження нових технологій та інноваційних рішень.

3. Управлінський напрямок – охоплює організацію процесів прийняття рішень, контроль, планування та координацію діяльності підрозділів для досягнення стратегічних цілей.

4. Соціальний напрямок – забезпечує підвищення мотивації та професійного розвитку персоналу, створення комфортних умов праці та

підтримку корпоративної культури.

5. Маркетингово-ринковий напрямок – спрямований на покращення позицій підприємства на ринку, збільшення частки ринку, підвищення лояльності споживачів та формування позитивного іміджу.

6. Інноваційно-екологічний напрямок – передбачає впровадження інновацій, забезпечення екологічної безпеки виробництва та сталого розвитку підприємства.

Процес управління ефективністю діяльності підприємства має бути циклічним, і включати наступні етапи: постановка цілей діяльності, планування ефективності, виконання розроблених планів, моніторинг (контроль) ефективності, аналіз ефективності, корегування планів/цілей (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Етапи процесу управління ефективністю діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором за даними [2; 21].

У системі управління ефективністю діяльності підприємства важливим етапом є проведення діагностики рівня ефективності, що дозволяє об'єктивно оцінити результати діяльності та визначити резерви підвищення продуктивності [24]. Для цього використовуються різні підходи, загальна характеристика яких наведена на рис. 1.3.

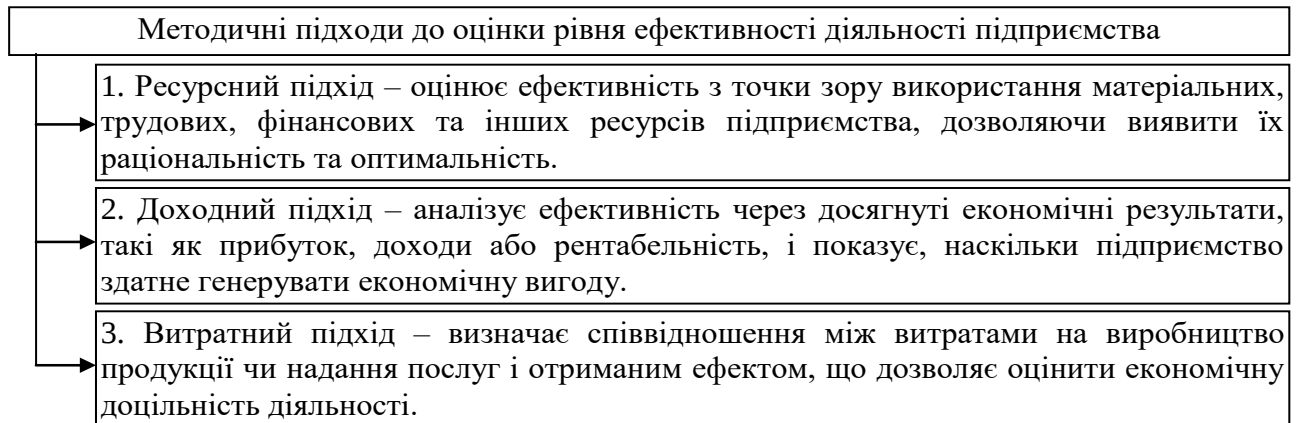

Рис. 1.3. Методичні підходи до оцінки рівня ефективності діяльності підприємства

Джерело: побудовано автором за даними [8; 10; 20].

Методичні аспекти розрахунку окремих показників ефективності діяльності підприємства узагальнено у табл. А.4-А.6 Додатку А. Отже, застосування визначених підходів у комплексі дає змогу сформувати об'єктивну картину ефективності діяльності підприємства та забезпечити прийняття обґрунтованих управлінських рішень для підвищення його результативності.

Таким чином, управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства є ключовим інструментом досягнення стабільного розвитку та конкурентоспроможності. Воно передбачає системний підхід до планування, організації, контролю та аналізу результатів діяльності. Використання принципів, цілей та напрямків управління дозволяє оптимізувати ресурси, підвищити прибутковість і продуктивність підприємства. Можна стверджувати, що ефективне управління забезпечує прийняття обґрунтованих рішень і сприяє сталому довгостроковому розвитку організації.

Висновки до розділу 1

Ефективність діяльності підприємства - це інтегральна характеристика результативності його функціонування, що відображає здатність організації досягати стратегічних і тактичних цілей із найраціональнішим використанням наявних ресурсів. Вона виражає співвідношення між отриманими економічними, соціальними та інноваційними результатами й витратами, необхідними для їх досягнення.

Значення ефективності полягає в підвищенні прибутковості, зміцненні конкурентоспроможності, забезпеченні фінансової стійкості та стимулюванні інноваційного розвитку. Види ефективності дозволяють детально аналізувати різні сфери діяльності підприємства, від виробничої продуктивності до стратегічних результатів. Класифікація ефективності за різними ознаками сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і плануванню розвитку.

Управління ефективністю діяльності підприємства - це систематичний процес планування, організації, контролю та коригування діяльності підприємства з метою досягнення максимальних результатів при оптимальному використанні наявних ресурсів. Воно передбачає оцінку економічних, фінансових, соціальних та виробничих показників, визначення резервів підвищення продуктивності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства є ключовим інструментом досягнення стабільного розвитку та конкурентоспроможності. Воно передбачає системний підхід до планування, організації, контролю та аналізу результатів діяльності. Використання принципів, цілей та напрямків управління дозволяє оптимізувати ресурси, підвищити прибутковість і продуктивність підприємства. Можна стверджувати, що ефективне управління забезпечує прийняття обґрунтованих рішень і сприяє сталому довгостроковому розвитку організації.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «ПАРФЕНЮК Т. М.»

2.1. Загальна характеристика та оцінка фінансово-економічного стану підприємства

Об'єктом дослідження актуальних питань управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства обрано медичний заклад «ОКОМЕД», який функціонує у організаційно-правовій формі ФОП «Парфенюк Тетяна Миколаївна» (далі по тексту ФОП «Парфенюк Т.М.») у м. Житомир [19]. Характеристика послуг основних конкурентів на ринку офтальмологічних послуг у м. Житомир представлено у табл. Б.1. Додатку Б.

Офтальмологічний заклад «ОКОМЕД», що функціонує як ФОП «Парфенюк Т.М.», спеціалізується на всебічному обстеженні та високоякісному лікуванні зорових порушень у дітей. Успішність корекції дитячого зору забезпечується використанням спеціалізованих комп'ютерних програм, які застосовуються під пильним наглядом медичного персоналу для проведення тренувань очей [18].

Місія, стратегічне бачення та принципи діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Місія, стратегічне бачення та принципи діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Категорія	Зміст
1	2
Місія	Забезпечення доступної, професійної та інноваційної офтальмологічної допомоги, що відповідає міжнародним стандартам якості. ФОП «Парфенюк Т.М.» прагне бути надійним партнером пацієнтів у збереженні зору та покращенні якості життя завдяки індивідуальному підходу, чуйності до потреб кожного пацієнта та застосуванню передових технологій.
Бачення	Стати провідним дитячим офтальмологічним закладом, що поєднує сучасні технології, високий професіоналізм персоналу та доступність послуг для широкого кола пацієнтів, забезпечуючи найкращий досвід лікування та профілактики зорових порушень.

Продовження таблиці 2.1

1	2
Стратегічні принципи	1. Пацієнтоорієнтованість – фокус на індивідуальних потребах пацієнтів, комфорті та довірі. 2. Інноваційність – впровадження сучасного обладнання та новітніх методів лікування. 3. Професійність – постійний розвиток і підвищення кваліфікації медичного персоналу. 4. Якість та ефективність – дотримання високих стандартів у всіх аспектах медичної допомоги. 5. Доступність – створення умов для отримання офтальмологічної допомоги різними категоріями населення. 6. Партнерство – розвиток співпраці з медичними установами, постачальниками та освітніми закладами.

Джерело: складено автором за даними підприємства

Метою діяльності офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.» є надання високоякісної медичної допомоги в галузі офтальмології, спрямованої на збереження та покращення зору пацієнтів шляхом використання сучасних технологій, методик діагностики, лікування та профілактики захворювань органів зору.

Основні види послуг, які надає офтальмологічний заклад ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Основні види послуг, які надає офтальмологічний заклад
ФОП «Парфенюк Т.М.»**

Вид послуг	Характеристика послуг
1. Діагностика зору	- перевірка зору і можливість отримати детальну консультацію окуліста;
	- повне комплексне обстеження на предмет очних захворювань;
	- підбір окулярів будь-якої складності;
	- підбір контактних лінз;
	- вимір внутрішньоочного тиску пневмотонометром.
2. Лікування проблем зору	- ефективне лікування дитячої амбліопії косоокості, короткозорості, астигматизму;
	- апаратне лікування очних захворювань;
	- перша офтальмологічна допомога при травмах очей у дітей та дорослих.
3. Продаж товарів офтальмологічного призначення	- продаж окулярів;
	- продаж лінз;
	- продаж супутніх товарів офтальмологічного призначення

Джерело: складено автором за даними підприємства

Організаційна структура управління офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.» являє собою ієрархічну систему взаємопов'язаних підрозділів і посадових осіб, що забезпечує ефективну координацію діяльності закладу, розподіл обов'язків та відповідальності (рис. 2.1).

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ФОП «Парфенюк Т.М.»

Джерело: складено автором за даними підприємства

Рационально побудована організаційна структура управління забезпечує ясний розподіл обов'язків, ефективну координацію роботи підрозділів та вдосконалення внутрішніх процесів. Застосування сучасного обладнання та інформаційних технологій дає змогу закладу впроваджувати передові медичні методики та підвищувати рівень своєї конкурентоспроможності.

Результати проведення SWOT-аналізу стратегічних напрямів ефективного розвитку ФОП «Парфенюк Т.М.» узагальнено у табл. Б.2 Додатку Б. Отже, проведений SWOT-аналіз ФОП «Парфенюк Т.М.» у м. Житомир показує наявність низки сильних сторін, які можуть бути використані для зміцнення конкурентних позицій закладу. Водночас виявлено й певні слабкі місця, що потребують уваги. Рациональне поєднання сильних аспектів із наявними можливостями та ефективне реагування на потенційні загрози дозволить підприємству підтримувати високий рівень конкурентоспроможності на ринку.

Основні економічні показники діяльності підприємства ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Основні економічні показники діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	%
Чистий дохід, тис. грн.	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0	29,1
Валовий прибуток, тис. грн.	5253,0	3982,0	4410,8	-842,2	-16,0
Чистий прибуток, тис. грн.	1782,1	885,8	988,2	-793,9	-44,5
Середньорічна вартість активів, тис. грн.	3551,0	5345,4	6657,1	3106,1	87,5
Середньорічна вартість необоротних активів, тис. грн.	62,5	452,3	1028,0	965,5	у 15,44 р.б.
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн.	3488,5	4893,1	5629,1	2140,6	61,4
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	10	11	13	3	30,00
Фондовіддача, грн.	96,97	15,32	7,61	-89,36	-92,15
Фондоозброєність, тис. грн /ос.	6,25	41,12	79,07	72,82	у 11,65 р.б.
Продуктивність праці, тис. грн. /ос.	606,04	629,91	601,80	-4,24	-0,70
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,74	1,42	1,39	-0,35	-20,00

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз основних економічних показників діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» свідчить про значне зростання чистого доходу у 2024 році порівняно з 2022 роком на 29,1%, що свідчить про активне розширення обсягів діяльності закладу. Водночас валовий та чистий прибуток демонструють зниження відповідно на 16% і 44,5%, що вказує на зростання витрат або зменшення маржинальності наданих послуг. Значно зросла середньорічна вартість активів, зокрема необоротних, що свідчить про інвестиції у модернізацію обладнання та розвиток матеріальної бази. Показники фондовіддачі та коефіцієнта оборотності оборотних активів знизилися, що відображає ефективність використання ресурсів та необхідність оптимізації активів. Продуктивність праці залишилася на стабільному рівні, тоді як фондоозброєність зросла у 11,65 рази, що свідчить про підвищення оснащеності персоналу засобами праці.

Аналіз показників майнового стану підприємства ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз показників майнового стану ФОП «Парфенюк Т.М.»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	%
Загальна вартість активів (майна), тис.грн.	4522,2	6168,6	7145,5	2623,3	58,01
Вартість необоротних активів, тис. грн.	62,5	842,1	1213,8	1151,3	у 18,42 р.б.
Вартість оборотних активів, тис. грн.	4459,7	5326,5	5931,7	1472,0	33,01
Вартість матеріальних оборотних активів (запасів), тис. грн.	4429,7	5326,2	5908,2	1478,5	33,38
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	30,0	0,3	23,5	-6,5	-21,67
Зареєстрований капітал, тис. грн.	62,5	62,5	62,5	0,0	0,00
Власний капітал, тис. грн.	3683,8	4569,6	5105,6	1421,8	38,60
Залучений капітал, тис. грн.	838,4	1599,0	2039,9	1201,5	143,31
Поточні зобов'язання, тис. грн.	838,4	1599,0	2039,9	1201,5	143,31
Робочий (чистий оборотний) капітал, тис. грн.	3621,3	3727,5	3891,8	270,5	7,47

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз показує значне зростання загальної вартості активів на 58,01% у 2024 році порівняно з 2022 роком, що свідчить про активне накопичення майна та розвиток матеріальної бази. Вартість необоротних активів зросла у 18,42 рази, що відображає інвестиції у сучасне обладнання та довгострокові ресурси підприємства. Оборотні активи збільшилися на 33%, зокрема матеріальні запаси, що забезпечує стабільність операційної діяльності та готовність до надання послуг. Власний капітал підвищився на 38,6%, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості, тоді як залучений капітал і поточні зобов'язання зросли більш ніж у два рази, що може вказувати на активне використання позикових ресурсів для розвитку.

Аналіз показників фінансового стану підприємства ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 2.5.

Оцінка показників фінансового стану ФОП «Парфенюк Т.М.» демонструє зниження коефіцієнта загальної ліквідності на 45,3%, що свідчить про зменшення запасу платоспроможності для покриття короткострокових

зобов'язань. Чистий оборотний капітал збільшився на 7,47%, що забезпечує достатню фінансову подушку для підтримки операційної діяльності.

Таблиця 2.5

Аналіз показників фінансового стану ФОП «Парфенюк Т.М.»

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	%
Коефіцієнт загальної ліквідності	5,32	3,33	2,91	-2,41	-45,30
Чистий оборотний капітал, тис.грн.	3621,3	3727,5	3891,8	270,5	7,47
Коефіцієнт автономії	0,81	0,74	0,71	-0,10	-12,35
Коефіцієнт фінансової залежності	1,23	1,35	1,40	0,17	13,82
Коефіцієнт фінансової стійкості	4,39	2,86	2,50	-1,89	-43,05
Коефіцієнт фінансового левериджу	0,23	0,35	0,40	0,17	73,91
Коефіцієнт забезпечення запасів власним капіталом	0,82	0,70	0,66	-0,16	-19,51
Коефіцієнт оборотності активів	1,71	1,30	1,18	-0,53	-30,99
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	1,74	1,42	1,39	-0,35	-20,11
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,17	1,68	1,62	-0,55	-25,35

Джерело: складено автором за даними підприємства

Зниження коефіцієнта автономії до 0,71 та зростання коефіцієнта фінансової залежності на 13,82% відображають більшу частку залучених коштів у структурі капіталу, що підвищує фінансовий ризик. Коефіцієнт фінансової стійкості та забезпечення запасів власним капіталом знизилися на 43,05% та 19,51% відповідно, що вказує на потребу оптимізації фінансової політики та покращення структури ресурсів. Одночасно спостерігається зниження коефіцієнтів оборотності активів та власного капіталу, що свідчить про менш ефективне використання ресурсів у порівнянні з попередніми роками.

Таким чином, загальний аналіз діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» свідчить про позитивну динаміку розвитку закладу, зокрема зростання чистого доходу та активів, що відображає розширення обсягів послуг і модернізацію матеріальної бази. Значне збільшення вартості необоротних активів та фондоозброєності персоналу свідчить про інвестиції у сучасне обладнання та підвищення технологічного рівня закладу. Фінансова структура підприємства демонструє зростання залученого капіталу, що підвищує ризики, але одночасно дозволяє

реалізовувати інвестиційні проєкти. Загалом, ФОП «Парфенюк Т.М.» знаходиться на етапі стабільного розвитку з позитивними перспективами.

2.2. Діагностика системи управління та стану забезпечення ефективності діяльності підприємства

Система управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» являє собою комплекс взаємопов'язаних процедур, методів і інструментів, спрямованих на планування, організацію, контроль і оптимізацію діяльності закладу з метою досягнення максимальних результатів при раціональному використанні ресурсів. Вона забезпечує ефективну координацію роботи медичного та адміністративного персоналу, впровадження сучасних технологій обстеження та лікування, а також моніторинг фінансових і операційних показників. Завдяки системному підходу, ця система дозволяє підвищувати якість надання офтальмологічних послуг, зміцнювати конкурентні позиції на ринку та забезпечувати сталий розвиток закладу.

Характеристика складових елементів системи управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» представлена у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Характеристика складових елементів системи управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Складова системи	Характеристика
Цільова складова	Визначення стратегічних і тактичних цілей закладу, спрямованих на підвищення ефективності надання офтальмологічних послуг.
Організаційна складова	Формування структури управління, розподіл обов'язків між керівником, медичним та адміністративним персоналом, координація роботи підрозділів.
Процесуальна складова	Планування, виконання та контроль операційних процесів, включаючи обстеження та лікування пацієнтів, адміністрування та документообіг.
Інформаційна складова	Використання сучасних інформаційних систем та комп'ютерних програм для обстеження пацієнтів, ведення медичної документації та моніторингу фінансових показників.
Аналітична складова	Оцінка результатів діяльності, проведення фінансового та операційного аналізу, виявлення резервів підвищення ефективності.
Регулююча складова	Внесення змін у плани, процеси та управлінські рішення на основі аналізу для підвищення результативності та оптимізації ресурсів.

Мотиваційна складова	Система стимулювання персоналу для забезпечення високої якості послуг, ефективного використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей.
----------------------	--

Джерело: складено автором за результатами власного дослідження

Дослідження комплексу завдань окремих управлінських ланок у сфері управління ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» є необхідним для забезпечення скоординованої та результативної роботи закладу. Це дозволяє чітко визначити роль кожного підрозділу та посадової особи у досягненні стратегічних та оперативних цілей. Аналіз завдань управлінських ланок сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів і оптимізації внутрішніх процесів.

Систематизація завдань та функцій окремих управлінських ланок у сфері управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» представлена у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

**Систематизація завдань та функцій окремих управлінських ланок
у сфері управління забезпеченням ефективності діяльності
ФОП «Парфенюк Т.М.»**

Ланка управління	Завдання у сфері управління ефективністю	Функції
Директор	Координація діяльності закладу, визначення стратегічних цілей, контроль фінансових та операційних показників	Планування та розподіл ресурсів; контроль за виконанням стратегічних та оперативних планів; прийняття управлінських рішень; оцінка результативності роботи всіх підрозділів
Медичний персонал	Забезпечення високої якості медичних послуг, участь у процесі підвищення ефективності лікувальної роботи	Виконання медичних процедур та обстежень; контроль за дотриманням стандартів обслуговування; впровадження сучасних методик лікування; участь у моніторингу результатів лікування
Персонал системи збуту	Підтримка клієнтської бази, забезпечення зростання доходів та конкурентоспроможності закладу	Комунікація з пацієнтами; інформування про послуги та акції; ведення обліку записів і консультацій; збір зворотного зв'язку для аналізу ефективності роботи закладу
Бухгалтер	Контроль фінансової діяльності, забезпечення точного обліку та своєчасної звітності	Ведення бухгалтерського та податкового обліку; підготовка фінансових звітів; аналіз витрат та доходів; контроль за дотриманням фінансової дисципліни; участь у плануванні бюджету

Джерело: складено автором за результатами власного дослідження

Отже, завдання та функції окремих управлінських ланок ФОП «Парфенюк Т.М.» спрямовані на забезпечення координації діяльності, підвищення якості послуг та ефективного використання ресурсів. Спільне виконання цих завдань забезпечує підвищення ефективності роботи закладу та його стабільний розвиток.

В процесі дослідження стану забезпечення ефективності діяльності підприємства, передусім, необхідно провести аналіз формування фінансових результатів господарської діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

**Динаміка показників формування фінансових результатів
діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.», тис.грн.**

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.	
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення	%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0	29,09
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	807,4	2947,0	3412,6	2605,2	у 3,22 р.б.
Валовий прибуток	5253,0	3982,0	4410,8	-842,2	-16,03
Інші операційні витрати	3470,9	3096,2	3422,6	-48,3	-1,39
Фінансовий результат від операційної діяльності	1782,1	885,8	988,2	-793,9	-44,55
Фінансовий результат до оподаткування	1782,1	885,8	988,2	-793,9	-44,55
Чистий фінансовий результат	1782,1	885,8	988,2	-793,9	-44,55

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз динаміки показників фінансових результатів ФОП «Парфенюк Т.М.» свідчить про зростання чистого доходу від реалізації послуг на 29,09% у 2024 році порівняно з 2022 роком, що відображає розширення обсягів діяльності закладу. Водночас собівартість реалізованої продукції збільшилася більш ніж у 3 рази, що призвело до зниження валового прибутку на 16,03%. Інші операційні витрати залишилися практично на рівні попередніх років, зменшившись лише на 1,39%, що свідчить про контрольовані адміністративні витрати. Фінансовий результат від операційної діяльності та чистий фінансовий результат знизилися

на 44,55%, що вказує на зменшення ефективності операційної діяльності через високі витрати.

Спираючись на результати наукових досліджень, викладені у першому розділі роботи щодо методичних аспектів оцінки ефективності господарської діяльності підприємств, доцільно виконати розрахунок ключових показників економічної ефективності для ФОП «Парфенюк Т.М.». Аналіз планується здійснити із застосуванням ресурсного, вартісного та доходного підходів.

Динаміка відносних показників ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» за ресурсним підходом представлена у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Динаміка відносних показників ефективності діяльності
ФОП «Парфенюк Т.М.» за ресурсним підходом**

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилен ня
Вихідні дані, тис.грн.				
Чистий прибуток	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Чистий дохід від реалізації продукції	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0
Прибуток до оподаткування	3551,0	5345,4	6657,1	3106,1
Середньорічна вартість активів	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Середньорічна вартість власного капіталу	2792,8	4126,7	4837,6	2044,9
Середньорічна вартість залученого капіталу	758,3	1218,7	1819,5	1061,2
Середньорічна вартість постійного капіталу	2792,8	4126,7	4837,6	2044,9
Середньорічна вартість необоротних активів	62,5	452,3	1028,0	965,5
Середньорічна вартість оборотних активів	3488,5	4893,1	5629,1	2140,6
Ресурсні показники ефективності				
Рентабельність активів, %	50,19	16,57	14,84	-35,34
Рентабельність власного капіталу, %	63,81	21,47	20,43	-43,38
Рентабельність залученого капіталу, %	235,03	72,68	54,31	-180,71
Рентабельність постійного капіталу, %	63,81	21,47	20,43	-43,38
Рентабельність необоротних активів (фондорентабельність), %	2851,36	195,84	96,13	-2755,23
Рентабельність оборотних активів, %	51,08	18,10	17,56	-33,53
Коефіцієнт покриття активів	1,71	1,30	1,18	-0,53
Коефіцієнт окупності активів	0,59	0,77	0,85	0,26
Коефіцієнт покриття власного капіталу	2,17	1,68	1,62	-0,55
Коефіцієнт окупності власного капіталу	0,46	0,60	0,62	0,16

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз свідчить про суттєве зниження рентабельності активів та власного капіталу на 35,34% та 43,38% відповідно у 2024 році порівняно з 2022 роком. Найбільше падіння спостерігається у рентабельності необоротних активів, що відображає високі витрати на модернізацію обладнання та інвестиції. Рентабельність залученого капіталу також значно знизилася, що вказує на меншу ефективність використання позикових ресурсів. Показники коефіцієнтів покриття активів і власного капіталу зменшилися, проте коефіцієнти окупності активів і власного капіталу демонструють позитивну динаміку, що свідчить про покращення повернення вкладених ресурсів.

Динаміка відносних показників ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» за витратним підходом представлена у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Динаміка відносних показників ефективності діяльності
ФОП «Парфенюк Т.М.» за витратним підходом**

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилен ня
Вихідні дані, тис.грн.				
Чистий дохід від реалізації продукції	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0
Валовий прибуток	5253,0	3982,0	4410,8	-842,2
Собівартість реалізованої продукції	807,4	2947,0	3412,6	2605,2
Прибуток від операційної діяльності	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Прибуток до оподаткування	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Витрати діяльності до оподаткування	4278,3	6043,2	6835,2	2556,9
Витрати діяльності	4278,3	6043,2	6835,2	2556,9
Витратні показники ефективності				
Рентабельність продукції (товарів, робіт, послуг), %	650,61	135,12	129,25	-521,36
Рентабельність діяльності до оподаткування, %	0,42	0,15	0,14	-0,27
Рентабельність господарської діяльності, %	0,42	0,15	0,14	-0,27
Коефіцієнт покриття виробничих витрат	7,51	2,35	2,29	-5,21
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	0,13	0,43	0,44	0,30

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз відносних показників ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» за витратним підходом свідчить про значне зниження рентабельності продукції з 650,61% у 2022 році до 129,25% у 2024 році, що вказує на суттєве

збільшення витрат на виробництво та надання послуг. Рентабельність діяльності до оподаткування та господарської діяльності також зменшилася до 0,14%, що відображає зниження прибутковості операційної діяльності. Коефіцієнт покриття виробничих витрат знизився з 7,51 до 2,29, демонструючи зменшення запасу покриття витрат доходами. Водночас коефіцієнт окупності виробничих витрат показує позитивну динаміку, що свідчить про поступове покращення ефективності використання витратних ресурсів.

Динаміка відносних показників ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» за доходним підходом представлена у табл. 2.11.

Таблиця 2.11

**Динаміка відносних показників ефективності діяльності
ФОП «Парфенюк Т.М.» за доходним підходом**

Показники	Роки			2024 р. до 2022 р.
	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відхилення
Вихідні дані, тис.грн.				
Чистий дохід від реалізації продукції	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0
Доходи від операційної діяльності	6060,4	6929,0	7823,4	1763,0
Валовий прибуток	5253,0	3982,0	4410,8	-842,2
Прибуток від операційної діяльності	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Чистий прибуток	1782,1	885,8	988,2	-793,9
Доходні показники ефективності				
Валова рентабельність продажу продукції, %	86,68	57,47	56,38	-30,30
Чиста рентабельність продажу продукції, %	29,41	12,78	12,63	-16,77
Рентабельність доходу від операційної діяльності, %	29,41	12,78	12,63	-16,77

Джерело: складено автором за даними підприємства

Аналіз демонструє зниження валової рентабельності продажу продукції на 30,3% у 2024 році порівняно з 2022 роком, що свідчить про зменшення прибутку від реалізації у структурі доходів. Чиста рентабельність продажу також знизилася до 12,63%, що відображає зростання витрат і зниження маржинальності послуг. Рентабельність доходу від операційної діяльності зменшилася на 16,77%, що вказує на меншу ефективність діяльності закладу.

Таким чином, дослідження системи управління та забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» показує, що заклад має чітко

структуровану управлінську систему з визначеними завданнями та функціями для кожної ланки персоналу. Використання ресурсного, витратного та доходного підходів дозволяє комплексно оцінювати ефективність діяльності та виявляти резерви для розвитку. Загалом, ФОП «Парфенюк Т.М.» демонструє стабільний розвиток, але потребує стратегічного управління фінансовими та операційними процесами для забезпечення стійкої ефективності.

Висновки до розділу 2

Офтальмологічний заклад «ОКОМЕД», що функціонує як ФОП «Парфенюк Т.М.», спеціалізується на всебічному обстеженні та високоякісному лікуванні зорових порушень у дітей. Метою діяльності офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.» є надання високоякісної медичної допомоги в галузі офтальмології, спрямованої на збереження та покращення зору пацієнтів шляхом використання сучасних технологій, методик діагностики.

Загальний аналіз діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» свідчить про позитивну динаміку розвитку закладу. Значне збільшення вартості необоротних активів та фондоозброєності персоналу свідчить про інвестиції у сучасне обладнання та підвищення технологічного рівня закладу. Фінансова структура підприємства демонструє зростання залученого капіталу, що підвищує ризики, але одночасно дозволяє реалізовувати інвестиційні проекти.

Система управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» являє собою комплекс взаємопов'язаних процедур, методів і інструментів, спрямованих на планування, організацію, контроль і оптимізацію діяльності закладу з метою досягнення максимальних результатів при раціональному використанні ресурсів.

Завдання та функції окремих управлінських ланок ФОП «Парфенюк Т.М.» спрямовані на забезпечення координації діяльності, підвищення якості послуг та ефективного використання ресурсів. Спільне виконання цих завдань забезпечує підвищення ефективності роботи закладу та його стабільний розвиток.

Дослідження системи управління та забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» показує, що заклад має чітко структуровану управлінську систему з визначеними завданнями та функціями для кожної ланки персоналу. Використання ресурсного, витратного та доходного підходів дозволяє комплексно оцінювати ефективність діяльності та виявляти резерви для розвитку.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФОП «ПАРФЕНЮК Т. М.»

3.1. Економіко-аналітичне забезпечення удосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства

У сучасних умовах розвитку медичної сфери ефективність діяльності підприємства є ключовим чинником його конкурентоспроможності та стабільного функціонування. Для офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.» особливо важливо постійно вдосконалювати систему управління, оскільки якість послуг безпосередньо впливає на рівень довіри пацієнтів та фінансові результати. Динамічні зміни ринку медичних послуг, поява нових технологій і зростання вимог споживачів вимагають гнучких управлінських підходів. Недостатня увага до управління ефективністю може призвести до нераціонального використання ресурсів, зниження рентабельності та втрати конкурентних переваг [24].

Удосконалення процесу управління ефективністю передбачає впровадження сучасних методів аналізу, планування та контролю результатів діяльності. Це дозволить забезпечити стале зростання, оптимізувати витрати та підвищити якість медичних послуг. Отже, підвищення рівня управління ефективністю є стратегічним завданням для подальшого розвитку ФОП «Парфенюк Т.М.» та зміцнення його позицій на ринку медичних послуг.

Економіко-аналітичне забезпечення у сфері управління ефективністю діяльності підприємства являє собою систему методів, інструментів і процедур збору, обробки та аналізу економічної інформації, спрямовану на обґрунтування управлінських рішень. Воно забезпечує комплексну оцінку результатів господарської діяльності, виявлення резервів підвищення ефективності та формування рекомендацій щодо їх реалізації. Така система дає можливість

своєчасно виявляти відхилення у фінансових і виробничих показниках, аналізувати причини їх виникнення та розробляти коригувальні заходи [3; 17].

Елементи системи економіко-аналітичного забезпечення, що пропонуються до впровадження у сфері управління ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» наведено у табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Елементи запропонованої системи економіко-аналітичного забезпечення у сфері управління ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Елемент системи	Зміст та характеристика елемента	Значення для управління ефективністю діяльності
Інформаційна база	Сукупність внутрішніх (бухгалтерська, фінансова, статистична звітність) та зовнішніх (ринкові, нормативні, макроекономічні дані) джерел інформації.	Забезпечує повноту й достовірність даних для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.
Методичне забезпечення	Система методів, прийомів та показників для аналізу ефективності діяльності (ресурсний, витратний, доходний підходи, система коефіцієнтів тощо).	Дозволяє проводити комплексну оцінку ефективності господарювання та визначати напрями її зростання.
Аналітичні інструменти	Методи економічного аналізу: порівняльний, факторний, трендовий, SWOT-аналіз, фінансове моделювання.	Забезпечують глибоке розуміння внутрішніх резервів підприємства та впливу зовнішніх факторів.
Організаційне забезпечення	Сукупність структур, підрозділів і працівників, які здійснюють аналітичну діяльність (директор, бухгалтер, економіст).	Забезпечує координацію дій усіх ланок управління у процесі підвищення ефективності діяльності.
Програмно-технічне забезпечення	Використання сучасних програмних продуктів (Excel, бухгалтерські системи, CRM тощо) для збору й обробки даних.	Підвищує точність аналітичних розрахунків і скорочує час на підготовку управлінської інформації.
Інформаційно-аналітичне забезпечення	Підготовка аналітичних довідок, звітів, висновків для керівництва.	Сприяє оперативному контролю, моніторингу показників і своєчасному прийняттю управлінських рішень.
Контрольно-аналітичне забезпечення	Система внутрішнього контролю за ефективністю використання ресурсів і досягненням цілей.	Дозволяє запобігати неефективним управлінським діям та мінімізувати фінансові ризики.

Джерело: розроблено автором

У системі економіко-аналітичного забезпечення діяльності ФОП

«Парфенюк Т.М.» особливе значення має застосування різноманітних методів аналізу, що дозволяють комплексно оцінювати ефективність підприємства. Використання широкої бази аналітичних інструментів сприяє виявленню тенденцій розвитку, визначенню резервів підвищення результативності та мінімізації ризиків.

Факторний аналіз є одним із ключових інструментів економіко-аналітичного забезпечення управління ефективністю діяльності підприємства. Його використання дозволяє виявити, які саме фактори впливають на рівень прибутковості та рентабельності, і визначити ступінь цього впливу. Для ФОП «Парфенюк Т.М.» застосування методики факторного аналізу є особливо важливим, оскільки воно сприяє обґрунтованому прийняттю управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності господарської діяльності. Завдяки систематичному проведенню такого аналізу підприємство може своєчасно реагувати на зміни внутрішніх і зовнішніх умов, оптимізуючи структуру витрат і доходів [6].

Під час оцінювання поточного стану ефективності господарської діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» необхідно враховувати вплив широкого спектра чинників, що формують рівень рентабельності підприємства. Зокрема, для оцінки рентабельності виробничої діяльності цілеспрямовано застосовується факторний аналіз за відповідною моделлю [8]:

$$P_{\text{в}} = \frac{ЧД - С}{НОК + ОБК} \times 100\%, \quad (3.1)$$

де ЧД – чистий дохід підприємства, тис. грн.; С – собівартість реалізованої продукції, тис. грн.; НОК – необоротний капітал підприємства, тис. грн.; ОБК – оборотний капітал підприємства, тис. грн.

Дана модель враховує такі ключові показники, як чистий дохід підприємства (у тисячах гривень), собівартість реалізованої продукції (у тисячах гривень), необоротний та оборотний капітал підприємства (у тисячах гривень).

На основі використання даних фінансової звітності проведемо факторний аналіз ефективності виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Факторний аналіз рентабельності виробничої діяльності
ФОП «Парфенюк Т.М.»

№ з/п	Показник	Одиниця виміру	2023 р.	2024 р.	Відхилення	
					+/-	%
1	Чистий дохід	тис.грн.	6929,0	7823,4	894,4	12,91
2	Собівартість продукції	тис.грн.	2947,0	3412,6	465,6	15,80
3	Валовий прибуток	тис.грн.	3982,0	4410,8	428,8	10,77
4	Середньорічні залишки, у т.ч.:	тис.грн.				
	- оборотних активів		4893,1	5629,1	736,0	15,04
	- необоротних активів		452,3	1028,0	575,7	127,28
5	Рентабельність виробничої діяльності	%	74,49	66,26	-8,24	x

Джерело: складено автором за даними підприємства

Отже, визначено, що рентабельність виробничої діяльності підприємства ФОП «Парфенюк Т.М.» у 2024 році в порівнянні з 2023 роком скоротилась на 8,24 пункти. Для ідентифікації впливу окремих чинників на формування рентабельності виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» представимо такі розрахунки:

$$P_{в.ум.1} = \frac{7823,4 - 2947,0}{4893,1 + 452,3} \times 100 = 91,23\%$$

$$P_{в.ум.2} = \frac{7823,4 - 3412,6}{4893,1 + 452,3} \times 100 = 82,52\%$$

$$P_{в.ум.3} = \frac{7823,4 - 3412,6}{5629,1 + 452,3} \times 100 = 72,53\%$$

$$\Delta P_{в.дчд} = P_{в.ум.1} - P_{в0} = 91,23 - 74,49 = 16,73 \text{ пункти.}$$

$$\Delta P_{в.дс} = P_{в.ум.2} - P_{в.ум.1} = 82,52 - 91,23 = -8,71 \text{ пункти.}$$

$$\Delta P_{в.добк} = P_{в.ум.3} - P_{в.ум.2} = 72,53 - 82,52 = -9,99 \text{ пункти.}$$

$$\Delta P_{в.днок} = P_{в1} - P_{в.ум.3} = 66,26 - 72,53 = -6,27 \text{ пункти.}$$

Відповідно до проведених розрахунків, позитивний вплив на рівень рентабельності виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» справило зростання чистого доходу від реалізації продукції. Саме підвищення цього показника забезпечило приріст рентабельності виробництва на 16,73 відсоткових

пункти.

Водночас, на рентабельність виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» негативно вплинули відповідні фактори:

- за рахунок зростання собівартості реалізованої продукції на 15,80 % рентабельність виробничої діяльності скоротилася на 8,71 пункти;

- за рахунок збільшення середнього залишку оборотних активів на 15,04 % рентабельність виробничої діяльності скоротилася на 9,99 пункти;

- за рахунок збільшення середнього залишку необоротних активів на 127,28 % рентабельність виробничої діяльності скоротилася на 6,27 пункти.

Для зменшення негативного впливу визначених факторів на рентабельність виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» можна запропонувати систему заходів, що узагальнено у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Комплекс заходів для зменшення негативного впливу визначених факторів на ефективність діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Негативний фактор	Заходи щодо зменшення негативного впливу	Очікуваний ефект
Зростання собівартості реалізованої продукції	- оптимізація виробничих процесів для зниження витрат; - перегляд постачальників та укладання вигідніших контрактів; - використання більш економічних матеріалів та ресурсів; - впровадження контролю за втратами і браком продукції	Зменшення собівартості продукції та послуг, підвищення рентабельності
Збільшення середнього залишку оборотних активів	- оптимізація запасів матеріалів та готової продукції; - впровадження системи управління запасами (наприклад, jit); - поліпшення планування закупівель та реалізації продукції	Зниження надлишкових запасів, ефективніше використання оборотних активів
Збільшення середнього залишку необоротних активів	- аналіз доцільності придбання нового обладнання; - продаж або оренда невикористаних основних засобів; - впровадження системи моніторингу ефективності використання основних засобів	Рационалізація необоротних активів, зменшення їх впливу на рентабельність

Джерело: розроблено автором

Таким чином, комплекс запропонованих заходів дозволяє знизити негативний вплив основних факторів на рентабельність виробничої діяльності

ФОП «Парфенюк Т.М.». Оптимізація виробничих процесів та контроль собівартості сприятимуть підвищенню прибутковості продукції. Раціональне управління оборотними активами забезпечить ефективніше використання ресурсів і зменшить надлишкові запаси. Моніторинг та оптимізація необоротних активів дозволять уникнути зайвих витрат і підвищити ефективність використання основних засобів. В цілому, впровадження зазначених заходів створює передумови для стабільного розвитку та зростання фінансових результатів підприємства.

3.2. Обґрунтування альтернативних напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства

Виявлення недоліків у сформованій системі управління є важливим етапом підвищення ефективності діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти проблемні зони та фактори, що негативно впливають на фінансові результати ФОП «Парфенюк Т.М.». Аналіз недоліків сприяє оптимізації виробничих, фінансових та управлінських процесів. Завдяки цьому керівництво може приймати обґрунтовані рішення щодо раціоналізації ресурсів і підвищення рентабельності.

Отже, виявлені «вузькі місця» у сформованій системі управління ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» представлено у табл. 3.4.

Таблиця 3.4

Виявлені «вузькі місця» у сформованій системі управління ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Виявлена проблема	Причини виникнення	Наслідки для ефективності діяльності
1	2	3
Відсутність комплексного підходу до управління рентабельністю	Фрагментарне управління фінансовими та виробничими показниками	Ускладнює прийняття стратегічних рішень, ризик фінансових втрат

Продовження таблиці 3.4

1	2	3
Недостатній контроль	Відсутність системи	Може призвести до дефіциту

за фінансовими потоками	прогнозування та аналізу грошових потоків	обігових коштів та зниження ефективності
Низький рівень автоматизації управлінських процесів	Відсутність сучасних ІТ-систем для обліку та аналізу	Збільшення часу на обробку даних, ризик помилок у розрахунках
Недостатній контроль за ефективністю персоналу	Відсутність системи оцінки роботи та мотивації	Зниження продуктивності, перевитрата трудових ресурсів
Слабкий аналіз ринку та попиту	Відсутність системи маркетингових досліджень	Може призвести до надлишку продукції та невідповідності асортименту потребам споживачів
Відсутність стратегічного планування	Фокус лише на поточних операційних завданнях	Обмежує можливості зростання та підвищення конкурентоздатності

Джерело: складено автором за результатами власного дослідження

Враховуючи наведене можна запропонувати альтернативні підходи щодо усунення виявлених недоліків та вдосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Альтернативні підходи щодо вдосконалення управління процесом забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Джерело: складено автором за результатами власного дослідження

Дерево рішень дозволяє наочно представити альтернативи та оцінити їх за

кількома критеріями. Для цього можна застосувати ймовірнісні оцінки щодо кожної альтернативи і їх результатів. У цьому випадку ми розглядаємо три альтернативи для покращення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» на офтальмологічному ринку (табл. В.2 Додатку В).

Для кожної альтернативи розрахуємо очікувану вартість, враховуючи ймовірність її успіху, та оцінки по кожному критерію.

Формула для розрахунку очікуваної вартості наступна [11]:

$$EV = (X_1 \times P_1) + (X_2 \times P_2) + (X_3 \times P_3) + \dots \quad (3.2)$$

де X_i - оцінка для кожного критерію; P_i - ймовірність успіху.

Розрахунки для кожної альтернативи:

1. Впровадження медичної інформаційної системи (МІС).

$$EV = (500 \times 0,6) + (8 \times 0,6) + (6 \times 0,6) + (2 \times 0,6) + (7 \times 0,6) = 313,8$$

2. Оптимізація виробничих та управлінських процесів.

$$EV = (1000 \times 0,3) + (7 \times 0,3) + (8 \times 0,3) + (3 \times 0,3) + (9 \times 0,3) = 308,1$$

3. Створення системи стратегічного та фінансового планування.

$$EV = (1500 \times 0,1) + (6 \times 0,1) + (12 \times 0,1) + (5 \times 0,1) + (10 \times 0,1) = 153,3$$

Отже, згідно з розрахунками, впровадження клієнтоорієнтованої медичної інформаційної системи (МІС) має найвищу очікувану вартість, що свідчить про її найбільшу привабливість за врахованими критеріями.

Однією з реальних медичних інформаційних систем (МІС), яку можна впровадити в діяльність офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.», є МІС «М.Е.Дос». Впровадження цієї системи дозволяє автоматизувати облік пацієнтів, вести електронні медичні карти та контролювати історію лікування. Крім того, система забезпечує ефективний контроль фінансових потоків, облік матеріальних ресурсів та планування закупівель. Завдяки «М.Е.Дос» керівництво закладу отримує оперативний доступ до аналітичних даних для прийняття управлінських рішень. Це сприяє підвищенню якості обслуговування пацієнтів, зниженню витрат та підвищенню загальної ефективності діяльності підприємства [1; 16; 23].

Позитивний вплив впровадження МІС «М.Е.Дос» на підвищення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» наведено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Позитивний вплив впровадження МІС «М.Е.Дос» на підвищення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»

Напрямок впливу	Опис позитивного ефекту	Очікуваний результат для діяльності
Автоматизація обліку пацієнтів	Ведення електронних медичних карт, записів на прийом та історії лікування	Скорочення часу на адміністративні операції, зниження ймовірності помилок, підвищення зручності для пацієнтів
Контроль фінансових потоків	Облік доходів, витрат та платежів у режимі реального часу	Підвищення фінансової прозорості, своєчасне виявлення проблемних зон, оптимізація витрат
Управління матеріальними ресурсами	Облік витратних матеріалів, обладнання та медикаментів	Рациональне використання ресурсів, зменшення надлишків та втрат
Аналітична підтримка управління	Генерація звітів, аналітика показників ефективності	Прийняття обґрунтованих управлінських рішень, підвищення загальної ефективності роботи закладу
Підвищення якості обслуговування пацієнтів	Швидкий доступ до медичної інформації, точне ведення історії лікування	Поліпшення рівня задоволеності пацієнтів, підвищення лояльності та конкурентоспроможності закладу

Джерело: складено автором

Отже, впровадження МІС «М.Е.Дос» в діяльність ФОП «Парфенюк Т.М.» сприяє значному підвищенню ефективності управління послугами та ресурсами закладу. Система автоматизує облік пацієнтів, фінансових потоків та матеріальних ресурсів, що дозволяє скоротити час на адміністративні операції та зменшити витрати. Аналітичні можливості МІС забезпечують керівництво оперативною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень. У підсумку, впровадження системи підвищує якість обслуговування пацієнтів та загальну рентабельність діяльності підприємства [23; 30].

Для аналізу ефективності реалізації інвестиційного проекту впровадження медичної інформаційної системи (МІС) «М.Е.Дос» у ФОП «Парфенюк Т.М.» використаємо стандартні фінансові показники, такі як чистий дисконтований дохід (NPV), внутрішню норму рентабельності (IRR), період окупності (PP), а

також індекс прибутковості (PI).

Вихідні умови для розрахунків представлено у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Вихідні умови для розрахунків ефективності реалізації інвестиційного проекту впровадження медичної інформаційної системи (МІС) «М.Е.Дос» у ФОП «Парфенюк Т.М.»

Показник	Значення
Інвестиції (вартість впровадження МІС, включаючи покупку ліцензії, програмування, налаштування та навчання персоналу)	1000000 грн.
Щорічні додаткові доходи від впровадження МІС (економія часу на адмініструванні, поліпшення взаємодії з пацієнтами, зниження кількості помилок, підвищення ефективності обслуговування)	300000 грн.
Термін проекту	5 років
Ставка дисконтування (норма прибутковості на ринку або для подібних інвестицій)	12%

Джерело: складено автором

Розрахунок фінансових показників наступний:

1. Чистий дисконтований дохід (NPV) - це фінансовий показник, який використовують для оцінки ефективності інвестиційного проекту. NPV визначається як різниця між приведеними до теперішньої вартості грошовими потоками (дохід або витрати) від проекту та початковими інвестиціями.

Формула для NPV наступна [44]:

$$NPV = \sum(C_t / (1+r)^t) - I_0 \quad (3.3)$$

де C_t - грошовий потік в період t ; r - ставка дисконту; t - номер періоду; I_0 - початкові інвестиції.

Виходячи з умов $C_t = 300000$ грн. для кожного року, а також $I_0 = 1000000$ грн. озрахуємо NPV:

$$NPV = 300000 / (1+0,12)^1 + 300000 / (1+0,12)^2 + 300000 / (1+0,12)^3 + 300000 / (1+0,12)^4 + 300000 / (1+0,12)^5 - 1000000 = 267,857 + 238,905 + 213,423 + 190,748 + 170,964 - 1000000 = 81897 \text{ грн.}$$

Результат: $NPV = 81897$ грн.

2. Внутрішня норма рентабельності (IRR) – це показник, який використовується для оцінки ефективності інвестиційного проекту, визначаючи

таку ставку дисконту, при якій чистий дисконтований дохід (NPV) проекту дорівнює нулю.

Тобто потрібно розв'язати рівняння [44]:

$$0 = \sum (300000 / (1+IRR)^t) - 1000000 \quad (3.4)$$

За допомогою фінансових калькуляторів або програмного забезпечення, отримуємо IRR для даного проекту: $IRR \approx 18\%$

3. Період окупності (PP). Період окупності визначається як час, необхідний для того, щоб накопичені грошові потоки покрили початкові інвестиції.

В даному випадку:

- щорічні грошові потоки - 300000 грн.;
- початкові інвестиції - 1000000 грн.

Розрахуємо:

$$PP = 1000000 / 300000 = 3,33 \text{ роки.}$$

Період окупності $\approx 3,33$ роки.

4. Індекс прибутковості (PI) – це фінансовий показник, який дозволяє оцінити ефективність інвестиційного проекту шляхом порівняння його очікуваної вартості з витратами на його реалізацію. Індекс прибутковості є відношенням суми дисконтованих майбутніх грошових потоків до початкових інвестицій [44].

Формула для розрахунку PI наступна [44]:

$$PI = (\sum (C_t / (1+r)^t) / I_0 \quad (3.5)$$

Розрахуємо:

$$PI = (267,857 + 238,905 + 213,423 + 190,748 + 170,964) / 1000000 = 1,18$$

Індекс прибутковості = 1,18.

Представимо розраховані результати встановлення індикаторів ефективності інвестицій у проект впровадження МІС «М.Е.Дос» в управлінні ефективністю діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» в табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Показники ефективності інвестиційного проекту впровадження МІС
«М.Е.Дос» в діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.»**

Показник	Нормативне значення	Значення за проектом
Чистий приведений дохід (NPV), грн.	> 0	81897
Внутрішня норма рентабельності інвестицій (IRR), %	> ціни залученого капіталу	18,00
Період окупності (PP), роки	до 5 років	3,33
Індекс прибутковості (PI)	> 1	1,18

Джерело: розраховано автором

Таким чином, можна зробити висновки, що впровадження МІС «М.Е.Дос» в діяльність ФОП «Парфенюк Т.М.» показало високу ефективність інвестиційного проекту. Значення чистого приведенного доходу (NPV) становить 81897 грн, що перевищує нормативне значення та свідчить про додаткову економічну вигоду. Внутрішня норма рентабельності інвестицій (IRR) дорівнює 18 %, що перевищує вартість залученого капіталу, підтверджуючи доцільність реалізації проекту. Період окупності проекту становить 3,33 роки, що менше за нормативний показник у 5 років, що забезпечує швидке повернення вкладених коштів. Індекс прибутковості (PI) дорівнює 1,18, що свідчить про отримання прибутку від кожної одиниці вкладених інвестицій. Впровадження системи дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами та оптимізувати робочі процеси закладу. У підсумку, проект є економічно доцільним та сприятиме підвищенню якості обслуговування пацієнтів і загальної рентабельності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.».

Висновки до розділу 3

Удосконалення процесу управління ефективністю передбачає впровадження сучасних методів аналізу, планування та контролю результатів діяльності. Це дозволить забезпечити стаке зростання, оптимізувати витрати та підвищити якість медичних послуг. Отже, підвищення рівня управління ефективністю є стратегічним завданням для подальшого розвитку ФОП «Парфенюк Т.М.» та зміцнення його позицій на ринку медичних послуг.

Комплекс запропонованих заходів дозволяє знизити негативний вплив основних факторів на рентабельність виробничої діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.». Оптимізація виробничих процесів та контроль собівартості сприятимуть підвищенню прибутковості продукції. Раціональне управління оборотними активами забезпечить ефективніше використання ресурсів і зменшить надлишкові запаси. Моніторинг та оптимізація необоротних активів дозволять уникнути зайвих витрат і підвищити ефективність використання основних засобів.

Впровадження МІС «М.Е.Дос» в діяльність ФОП «Парфенюк Т.М.» сприяє значному підвищенню ефективності управління послугами та ресурсами закладу. Система автоматизує облік пацієнтів, фінансових потоків та матеріальних ресурсів, що дозволяє скоротити час на адміністративні операції та зменшити витрати. Аналітичні можливості МІС забезпечують керівництво оперативною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень. У підсумку, впровадження системи підвищує якість обслуговування пацієнтів та загальну рентабельність діяльності підприємства.

Реалізація проекту показала високу ефективність. Впровадження системи дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами та оптимізувати робочі процеси закладу. У підсумку, проект є економічно доцільним та сприятиме підвищенню якості обслуговування пацієнтів і загальної рентабельності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.».

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами дослідження системи управління процесом забезпечення ефективності діяльності підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Ефективність діяльності підприємства - це інтегральна характеристика результативності його функціонування, що відображає здатність організації досягати стратегічних і тактичних цілей із найраціональнішим використанням наявних ресурсів. Вона виражає співвідношення між отриманими економічними, соціальними та інноваційними результатами й витратами, необхідними для їх досягнення.

2. Управління ефективністю діяльності підприємства - це систематичний процес планування, організації, контролю та коригування діяльності підприємства з метою досягнення максимальних результатів при оптимальному використанні наявних ресурсів. Воно передбачає оцінку економічних, фінансових, соціальних та виробничих показників, визначення резервів підвищення продуктивності та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

3. Офтальмологічний заклад «ОКОМЕД», що функціонує як ФОП «Парфенюк Т.М.», спеціалізується на всебічному обстеженні та високоякісному лікуванні зорових порушень у дітей. Метою діяльності офтальмологічного закладу ФОП «Парфенюк Т.М.» є надання високоякісної медичної допомоги в галузі офтальмології, спрямованої на збереження та покращення зору пацієнтів шляхом використання сучасних технологій, методик діагностики.

4. Система управління забезпеченням ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» являє собою комплекс взаємопов'язаних процедур, методів і інструментів, спрямованих на планування, організацію, контроль і оптимізацію діяльності закладу з метою досягнення максимальних результатів при раціональному використанні ресурсів.

5. Завдання та функції окремих управлінських ланок ФОП «Парфенюк Т.М.» спрямовані на забезпечення координації діяльності, підвищення якості послуг та ефективного використання ресурсів. Спільне виконання цих завдань

забезпечує підвищення ефективності роботи закладу та його стабільний розвиток.

6. Дослідження системи управління та забезпечення ефективності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.» показує, що заклад має чітко структуровану управлінську систему з визначеними завданнями та функціями для кожної ланки персоналу. Використання ресурсного, витратного та доходного підходів дозволяє комплексно оцінювати ефективність діяльності та виявляти резерви для розвитку.

7. Удосконалення процесу управління ефективністю передбачає впровадження сучасних методів аналізу, планування та контролю результатів діяльності. Це дозволить забезпечити стале зростання, оптимізувати витрати та підвищити якість медичних послуг. Отже, підвищення рівня управління ефективністю є стратегічним завданням для подальшого розвитку ФОП «Парфенюк Т.М.» та зміцнення його позицій на ринку медичних послуг.

8. Впровадження МІС «М.Е.Дос» в діяльність ФОП «Парфенюк Т.М.» сприяє значному підвищенню ефективності управління послугами та ресурсами закладу. Система автоматизує облік пацієнтів, фінансових потоків та матеріальних ресурсів, що дозволяє скоротити час на адміністративні операції та зменшити витрати. Аналітичні можливості МІС забезпечують керівництво оперативною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень. У підсумку, впровадження системи підвищує якість обслуговування пацієнтів та загальну рентабельність діяльності підприємства.

9. Реалізація проєкту показала високу ефективність. Впровадження системи дозволяє підвищити ефективність управління ресурсами та оптимізувати робочі процеси закладу. У підсумку, проєкт є економічно доцільним та сприятиме підвищенню якості обслуговування пацієнтів і загальної рентабельності діяльності ФОП «Парфенюк Т.М.».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автоматизація медичного центру. URL: <https://inteltech.com.ua/uk/blogs/avtomatyzaciya-medychnogo-centru>
2. Амбросов В.Я. Механізм ефективного функціонування підприємств. Економіка України. 2018. № 6. С. 60-66.
3. Белей О. І. Побудова моделі призми ефективності торговельного підприємства. Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць Львівської комерційної академії. 2015. Вип. 14. С. 16–20.
4. Братанич М. В., Полозова Т. В. Визначення сутності економічної ефективності та класифікація її видів. Економіка промисловості. 2020. № 4. С. 153–155.
5. Габор В. Економічна ефективність господарської діяльності підприємств в умовах ринкового механізму. Наука молода. №6. 2016. С. 12-23.
6. Дегтярьова І.Б. Економічна діагностика: навч. посібник. Суми : Сумський державний університет, 2022. 112 с.
7. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 728 с.
8. Кармазін В. А., Савицька О. М. Економічний аналіз: Практикум: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 255 с.
9. Крайник О. П. Клепикова З. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Київ : Дакор, 2020. 260 с.
10. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 456 с.
11. Куцик П.О., Герега Г.Ф. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю торговельного підприємства. Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна. 2014. Вип. 45. С. 96–102.
12. Кучер В.А. Визначення структури показників ефективності роботи підприємства як основа прийняття стратегічних рішень. Економіка промисловості. 2019. № 1. С. 71-77.

13. Літвінова В. О. Економічна ефективність: сутність та форми: В. О. Літвінова: Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2014. № 2. С. 43-45.

14. Маркіна І.А. Методологічні питання ефективності управління. Фінанси України. 2013. № 6. С. 24–32.

15. Медвідь М.М. Економічна ефективність на торговельних підприємствах та їх оцінка. Науковий вісник. №17.5. 2017. С. 45-52.

16. Медичні інформаційні системи та рішення для медичних закладів. URL: <https://doctor.eleks.com/>

17. Мошек Г.Є. Вплив типів управлінських рішень на ефективність діяльності торговельних підприємств. Бизнес-Информ. 2013. № 5. С. 264–269.

18. Офіційний сайт ФОП «Парфенюк Т.М.». URL: <http://zir.zt.ua/index.php/about-us>

19. Офтальмологічна клініка Окомед. URL: <https://doc.ua/ua/klinika/zhitomir/okomed/okomed>

20. Пасека Д.В., Гринько Т.В. Фактори підвищення ефективності діяльності підприємства. URL: http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/48_Paseka.htm.

21. Полегенька М. А. Теоретична сутність економічної категорії "ефективність". Агросвіт. 2016. № 10. С. 69-74.

22. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджене наказом Мінфіну України, Фонду державного майна України від 26.01.2001 р. №49/121. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/49-121>

23. Програма “М.Е.Дос” - сучасне рішення для своєчасної звітності та простого обміну документами. URL: <http://www.mis.lviv.ua/posluhy/m-e-doc-mij-elektronnyj-dokument/>

24. Прокопчук А.П. Теоретико-методологічні аспекти визначення ефективності діяльності підприємства торгівлі в сучасній науковій думці. Вісник ЛКА : сер. економічна. Львів : Вид-во ЛКА. 2018. Вип. 19. С. 245-250.

25. Прядко В.В. Теоретико-методичні аспекти ефективності промислового виробництва. Економіка АПК. 2019. № 10. С. 69-77.
26. Савенко Н.В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. Інноваційна економіка. 2019. № 2. С. 153–162.
27. Савіна Г.Г. Фактори зовнішнього та внутрішнього впливу на рівень ефективності управління підприємством. Ефективна економіка. 2016. № 12. С. 34-39.
28. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік : навч. посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2013. 688 с.
29. Солом'янюк Н.М., Рябко О.І. Оцінювання ефективності діяльності роздрібного торговельного підприємства. The scientific heritage. 2017. URL: <https://mail.ukr.net/desktop#readmsg/14966471270373335070/f0/attach=2>.
30. Структура медичної інформаційної системи. URL: <https://medcentercrm.com/blog/business/struktura-mediczinskoj-informaczionnoj-sistemy/>
31. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства: підручник. Київ: Компринт, 2015. 465 с.
32. Сурмін Ю. П. Теорія систем і системний аналіз: навчальний посібник. К.: МАУП, 2020. 368 с.
33. Трикін В.М., Мамонтова Є.І., Литвинова О.Б. Методи розрахунку економічної ефективності інвестицій: Навч.-метод. посібник. Дніпропетровська обл. рада, обл. комунальний заклад ін-т підприємництва «Стратегія». К. : Професіонал, 2019. 345 с
34. Удосконалення методів оцінки ефективності діяльності підприємств / С.Я. Салига, К.С. Салига, Л.І. Кирилова та ін. Запоріжжя : ГУ ЗІДМУ, 2013. 55 с.
35. Управлінський облік : навч. посіб. / М.Х. Корецький, Н.В. Дацій, Л.В. Пельп'як. К. : Центр учбової літератури, 2017. 296 с.
36. Федулова Л. І. Менеджмент організацій: підручник. К.: Либідь, 2023. 448 с.

37. Хмарна платформа MEDOCS для керування клінікою. URL: <https://medocs.com.ua/>
38. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємства : навч. посібник. К. : ЦУЛ, 2002. 656 с.
39. Цимбалюк Л.Г. Чинники, резерви та шляхи підвищення ефективності підприємства. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу № 3(15). 2019. С. 88-95.
40. Черваньов В.П. Менеджмент інвестиційної діяльності: Управління формуванням джерел фінансових ресурсів інвестування діяльності підприємства К. : МАУП, 2018. 124 с.
41. Швиданенко Г. О. Економіка підприємства: Підручник. Київ, 2019. 598 с.
42. Швиданенко Г.О., Теплюк М.А., Декрет І.І. Забезпечення конкурентних переваг у контексті формування ресурсного портфеля підприємства. Молодий вчений (Економічні науки). 2016. № 12.1 (40). С. 1001–1005.
43. Шевченко Л. С. Економіка підприємства: Навч. посібник. Харків, 2017. 208 с.
44. Школьник І. О. Фінансовий аналіз : навч. посібник. К. : Центр учбової літератури, 2016. 368 с.
45. Щербатюк В. В. Суть ефективності як економічної категорії. Економіка і організація управління. 2016. № 4. С. 390-395.
46. Юхимець В.О., Куц В.В. Автоматизована медична інформаційна система: технічні вимоги та особливості впровадження в клініці. URL: <http://www.ifp.kiev.ua/ftp1/original/2013/MIC.pdf>
47. Яковенко Т. І. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективності діяльності підприємств. Полтава, 2016. 247 с.

